

В. О. ГОРПИНИЧ
НАГОЛОС У ВІДТОПОНІМІЧНИХ ПРИКМЕТНИКАХ

У наголошенні відтопонімічних прикметників сучасної української мови є значні хитання: *Бараши—бараши́вський, бараши́вський* (Жит.)¹, *Плоске—плоскі́вський, плоскі́вський* (Чернів.), *Терни—терні́вський* (Глух.), *терні́вський* (Недр.) та ін. Про варіанти наголошування відтопонімічних прикметників можна якоюсь мірою довідатися тільки з «Українсько-російського словника географічних назв УРСР» (уклав В. Я. Нежнипапа, К., 1964). В усному мовленні нерідко допускаються порушення уже усталеної норми.

Фактичний матеріал, записаний безпосередньо з уст місцевого населення всієї української території і відповідним чином класифікований, показує, що в сучасній українській літературній мові спосіб наголошення відтопонімічних прикметників залежить від їх морфологічної будови та місця наголосу в топонімах.

I. Якщо в топонімах на **-ов-е, -ов-о, -ів, -ов** наголос падає на голосний кінцевого суфікса, то в відтопонімічних прикметниках, утворених за допомогою суфікса **-ськ-ий**, місце наголосу не змінюється: *Козлів—козлі́вський* (Він.), *Хром'яків—хром'які́вський* (Вол.), *Покалів—покалі́вський* (Жит.), *Співакове—співакі́вський* (Черніг.), *Цибулів—цибулі́вський* (Кір.), *Новожків—новожі́вський* (Врш.), *Зіньків—зінькі́вський* (Полт.), *Чумаків—чумакі́вський* (Сум.), *Жденьове—ждені́вський* (Закарп.), *Симакове—симакі́вський* (Чернів.).

Наголос на закінченні мають ті прикметники, які утворилися за допомогою суфікса **-ськ-** від топонімів на **-ов-ий, -ов-а, -ов-е** з наголошеним закінченням: *Степовий—степі́вський* (Сум.), *Лозова—лозі́вський* (Харк.), *Кикова—кікі́вський* (Жит.), *В'язове—в'язі́вський* (Сум.), *Хмельове—хмелі́вський* (Кір.), *Нова Жадова—жаді́вський* (Чернів.).

У прикметниках з ненаголошеними суфіксами **-ів, -ов, -ов(е), -ов(о), -єв(е)** та закінченням здебільшого зберігається наголос твірної основи: *Шевченкове—шевче́нківський* (Жит.), *Заболотове—заболоті́вський* (Сум.), *Сторожів—сторожі́вський* (Ров.), *Косів—косі́вський* (Ів.-Фр.), *Красилів—красілі́вський* (Хмельн.), *Макарів—мака́рівський* (Київ.), *Оріхів—оріхі́вський* (Зап.), *Миколаїв—миколаі́вський* (Мик.), *Мітків—міткі́вський*, *Осєкрів—осєкрі́вський* (Вол.), *Панчеве—панчі́вський* (Кір.), *Вовкове—вовкі́вський* (Харк.), *Чернігів—чернігі́вський* (Черніг.), *Жашків—жаші́вський* (Черк.), *Заричове—зарічі́вський* (Закарп.), *Банилів—банилі́вський* (Чернів.), *Сватове—сваті́вський* (Врш.), *Апостолове—апосто́лівський* (Дн.).

Проте за аналогією до прикметників з наголошеним складним твірним суфіксом **-івськ-ий** (*Копанки—копанкі́вський*) та форм типу *Бориців—боріці́вський* (Терн.) наголос нерідко переноситься з кореневої частини на суфікси **-ів-, -ов-**: *Сахарів—сахарі́вський* (Сум.), *Матусів—матусі́вський* (Черк.), *Горбулів—горбулі́вський* (Жит.), *Сильченкове—сильченкі́вський* (Черніг.), *Буйволове—буйволі́вський* (Сум.), *Манчулів—манчулі́вський* (Чернів.).

Перенос наголосу з кореневої частини або з суфіксів **-ів-, -ов-, -єв-** на родові закінчення слід вважати відхиленням від літературної норми: *Львів—льві́вський* (Льв.), *Обтове—обті́вський* (Сум.), *Вишневе—вишні́вський* (Сум.).

II. Не змінюється місце наголосу в прикметниках, утворених за допомогою суфіксів **-ськ-ий** від топонімів на **-івк-а** з наголошеним суфіксальним голосним: *Сингаївка—сингаї́вський* (Черк.), *Павлівка—павлі́вський* (Харк.), *Білоцерківка—білоцеркі́вський* (Полт.), *Лутівка—луті́вський* (Жит.), *Григорівка—григорі́вський* (Він.), *Бошівка—боші́вський* (Сум.), *Диківка—дікі́вський* (Кір.), *Петрівка—петрі́вський* (Зап.), *Любашівка—любаші́вський* (Одес), *Снігурівка—снігу́рівський* (Мик.), *Шепетівка—шепеті́вський* (Хмельн.), *Кошелівка—кошелі́вський* (Чернів.), *Деренівка—дерені́вський* (Закарп.).

Зберігають місце наголосу і ті прикметники, які утворилися від топонімів на **-івк-а** з наголошеним кореневим, а не суфіксальним голосним: *Леонівка—леоні́вський* (Жит.), *Дмитрівка—дмитрі́вський* (Кір.). *Ображіївка—ображі́вський* (Сум.), *Новоселівка—*

¹ Список скорочень див. наприкінці статті.

новоселівський (Він), Новоіванівка—новоіванівський (Харк.), Мар'янівка—мар'янівський (Черк.), Знамірівка—знамірівський (Вол.), Тарасівка—тарасівський (Полт., Зап.), Макіївка—Макіївський (Дон.), Миронівка—миронівський (Київ.), Петропавлівка—петропавлівський (Дн.), Грушівка—грушівський (Чернів.), Дубрівка—дубрівський (Закарп.).

У зв'язку з такою закономірністю перехід наголосу кореня на суфікс **-ів-** або з суфікса **-ів-** на родові закінчення є порушенням ustalеної норми: *Носівка—носівський* (Черніг.), *Тернівка—тернівський* (Сум.), *Коренівка—коренівський* (Сум.).

III. Місце наголосу в прикметниках від топонімів на **-ц(і)** залежить не тільки від системи наголошення Топонімів, але й від тих морфологічних процесів, які протікають при словотворенні.

Прикметники не змінюють місця наголосу, якщо: а) у топонімах наголошується коренева частина, а суфікс **-ц(і)** при словотворенні відпадає (зникає): *Іванківці—іванківський*, *Кадубівці—кадубівський*, *Оршівці—оршівський*, *П'ядиківці—п'ядиківський*, *Реваківці—реваківський*, *Репужинці—репужинський*, *Ржавинці—ржавинський*, *Калінівці—калінівський*, *Васлівці—васлівський*, *Гаврилівці—гаврилівський*, *Шийківці—шийківський* (Чернів.), *Кошаринці—кошаринський* (Він.), *Савинці—савинський* (Черніг.), *Реутинці—реутинський* (Сум.), *Вільхівці—вільхівський* (Закарп.); б) топонімічний суфікс відпадає (зникає), а наголос у топонімі падає на морфему **-ів-**, **-ин-**: *Кліщинці—кліщинський* (Черк.), *Ярмолинці—ярмолинський* (Сум.), *Хоминці—хоминський* (Сум.), *Комарівці—комарівський*, *Нові Бросківці—бросківський*, *Слобода-Комарівці—слободо-комарівський* (Чернів.), *Баранінці—баранінський* (Закарп.).

У тих випадках, коли в топонімах на **-ц(і)** наголошується закінчення **-і**, а суфікс **-ц(і)** зникає при словотворенні, то наголос переноситься на родові закінчення прикметника: *Фатівці—фатівський* (Сум.), *Кулівці—кулівський*, *Петрівці—петрівський*, *Синівці—синівський*, *Станівці—станівський*, *Чернівці—чернівський*, *Дорошівці—дорошівський*, *Дубівці—дубівський* (Чернів.).

Якщо при словотворенні суфікс **-ц(і)** не зникає, а перед ним з'являється вставне **е**, то в прикметниках воно завжди наголошується, незалежно від місця наголосу в топонімах: *Підборці—підборецький* (Ров.), *Зарудинці—зарудинецький* (Він.), *Юрківці—юрковецький* (Сум.), *Корчівці—корчівецький*, *Синівці—синівецький*, *Чернівці—чернівецький* (Чернів.), *Дунаївці—дунаєвецький* (Хмельн.).

IV. Суфіксальний голосний **е** наголошується і тоді, коли прикметники утворюються: а) від топонімів з ненаголошеним **-ець**: *Бобринець—бобринецький* (Кір.), *Колядинець—колядинецький* (Сум.), *Кролевець—кролевецький* (Сум.), *Буковець—буковецький* (Закарп.), *Марганець—марганецький* (Дн.); б) від топонімів з наголошеним **-ець**: *Дихтинець—дихтинецький*, *Будинець—будинецький* (Чернів.), *Тростянець—тростянецький* (Сум., Він.), *Глушець—глушецький*, *Хмелівець—хмелівецький* (Сум.), *Інгулець—інгулецький* (Дн.), *Липовець—липовецький* (Він.), *Лисець—лисецький* (Ів.-Фр.); в) від топонімів іншої структури за допомогою ускладненого суфікса **-ецьк-ий** (безвідносно до місця наголосу в твірній основі): *Малий Острожок—малоострожецький* (Він.), *Харкове—харковецький* (Черніг.), *Віссяники—віссянецький*, *Торчин—торчинецький* (Він.).

На цій підставі наголошення типу *Дунаєць—дунаєцький* (Сум.) сприймаються як порушення літературної норми.

V. Прикметники, утворені від топонімів на **-ин-**, **-ін-** з наголошеним суфіксальним голосним, зберігають місце наголосу топоніма: *Каташин—каташинський* (Він.), *Твердін—твердінський* (Вол.), *Голубін—голубінський* (Жит.), *Снітин—снітинський* (Полт.), *Пісочин—пісочинський* (Харк.), *Лебедін—лебединський* (Сум.), *Буриштин—буриштинський*, *Обертін—обертінський* (Ів.-Фр.), *Перечін—перечинський* (Закарп.), *Чигирин—чигиринський* (Черк.), *Яготин—яготинський* (Київ.).

Такий наголос мають і прикметники від топонімів на **-инк-а**, **-інк-а**: *Совінка—совинський* (Сум.), *Арбузінка—арбузінський* (Мик.), *Шебелінка—шебелінський* (Харк.), *Українка—український* (Жит.), *Новоукраїнка—новоукраїнський* (Сум.).

Якщо ж наголос у топонімах на **-ин-**, **-ін-** падає на кореневий голосний, то в прикметниках він не змінюється: *Шалигіне—шалигінський* (Сум.), *Мізін—мізінський* (Черніг.), *Малин—малинський* (Жит.), *Козятин—козятинський* (Він.), *Снятин—снятинський* (Ів.-Фр.), *Ірмине—ірминський* (Дон.), *Дусине—дусинський* (Закарп.), *Балабине—балабинський* (Зап.), *Глобине—глобинський* (Полт.), *Гусятин—гусятинський* (Терн.), *Моршин—моршинський* (Льв.), *Переїпине—переїпинський* (Дн.).

На цій основі наголошення типу *Турутине—турутінський* (Сум.) треба визнати відхиленням від норми.

VI. Наголос твірної основи зберігається і тоді, коли прикметники творяться за допомогою простого суфікса **-ськ-ий** від топонімів: а) з наголошеним суфіксом **-ан-и**: *Богородчани—богородчанський* (Ів.-Фр.), *Бережани—бережанський* (Терн.), *Вільшани—вільшанський* (Закарп.), *Липовани—липованський*, *Лужани—лужанський*, *Ставчани—ставчанський* (Чернів.), *Вільшани—вільшанський* (Сум.); б) з наголошеним суфіксом **-анк-а**, **-янк-а**, **-чанк-а**: *Перелісянка—перелісянський* (Жит.), *Зеленянка—зеленянський* (Він.), *Крамчанка—крамчанський* (Сум.), *Волосянка—волосянський* (Закарп.), *Царичанка—царичанський* (Дн.), *Калічанка—калічанський*, *Петричанка—петричанський* (Чернів.), пор. *Киянка—киянський* (Жит.); в) з наголошеним суфіксом **-анськ** (**-янськ**): *Бердянськ—бердянський* (Зап.), *Вовчанськ—вовчанський* (Харк.), *Іршанськ—іршанський* (Жит.), *Лисичанськ—лисичанський* (Врш.), *Молочанськ—молочанський* (Зап.), *Слов'янськ—слов'янський* (Дон.); г) з непохідною основою: *Лиман—лиманський* (Харк.), *Бреч—бречський*, *Нова Буда—новобудський* (Жит.), *Ліпа—ліпський* (Вол.), *Перемога—перемозький*, *Окоп—окопський* (Сум.), *Балта—балтський* (Одес), *Бар—барський* (Він.), *Броди—бродський* (Льв.), *Кути—кутський* (Ів.-Фр.), *Саки—сакський* (Крим.), *Онута—онутський* (Чернів.), *Майдан—майданський* (Чернів.), *Гать—гатський*, *Іза—ізський*, *Чєпа—чєпський*, *Чоп—чопський* (Закарп.). Тому наголошення типу *Івот—івотський*, *Тополя—топольський*, *Буди—будський* (Сум.), тобто перехід наголосу на родові закінчення прикметників, утворених від топонімів з непохідною основою, є відхиленням від загальноприйнятого способу наголошення.

VII. Незмінним залишається наголос і в прикметниках, утворених від **топонімів**: а) на **-поль**, **-піль** з ненаголошеним **о**, **і**: *Мірополь—міропольський* (Зап.), *Нікополь—нікопольський* (Дн.), *Мелітополь—Мелітопольський* (Зап.), *Ямпіль—ямпільський* (Сум.), *Бориспіль—бориспільський* (Київ.), *Іванопіль—іванопільський* (Жит.); б) на **-пілья** з наголошеним звуком **і**: *Добропілья—добропільський* (Дон., Зап.), *Миропілья—миропільський*, *Краснопілья—краснопільський* (Сум.), *Високопілья—високопільський* (Дн.) та ін.

VIII. Наголос на твірних суфіксах **-анськ-ий**, **-янськ-ий**, **-чанськ-ий** мають прикметники, утворені від топонімів:

з наголошеним і ненаголошеним суфіксом **-иц-я**: *Стрільця—стріличанський* (Харк.), *Торговиця—торговичанський* (Сум.);

на **-ськ-ий**, **-ське**, **-зьк-е**, **-цьк-е** з наголосом на закінченні або основі: *Грузьке—гружчанський*, *Братське—братчанський*, *Губський—губчанський* (Сум.), *Бережинський—бережинчанський* (Харк.), *Невицьке—невичанський* (Закарп.);

3) на **-ці** з наголошеним закінченням: *Лук'янци—лук'янчанський*, *Мохоровці—мохоровчанський* (Харк.);

4) на **-ах-а**, **-их-а** з наголошеним суфіксальним голосним: *Ницаха—ничанський*, *Колядиха—колядишанський* (Сум.);

5) на **-к-и** з наголошеним і ненаголошеним флексійним голосним: *Ставки—ставчанський*, *Хижкі—хижчанський* (Сум.), *Бабенки—бабенчанський* (Харк.), *Бірки—бірчанський* (Полт.), *Піски—пічанський* (Сум.), *Кринички—криничанський* (Дн.), *Великі Луки—великолучанський* (Закарп.);

6) з ненаголошеним суфіксом **-ик** та наголошеними **-ок**, **-ок-а**: *Кручик—кручанський* (Харк.), *Жолобок—жолоб'янський* (Сум.), *Волока—волочанський* (Чернів.)

7) на **-иц-е** з наголосом на суфіксальному голосному або основі: *Прудіще—прудищанський* (Сум.), *Неділице—неділищанський* (Жит.), *Сєлице—сєлищанський* (Сум.);

8) на **-н-ий, -н-а, -н-я, -н-е** з наголошеним і ненаголошеним закінченням: *Вільний*—*вільнянський* (Київ.), *Пересічне*—*пересічанський* (Харк.), *Опішня*—*опішнянський* (Полт.), *Відважне*—*відважнянський* (Зап.), *Надвірна*—*надвірнянський* (Ів.-Фр.), *Цвітна*—*цвітнянський* (Кір.), *Борзна*—*борзнянський* (Черніг.), *Черемошнє*—*черемошнянський* (Він.), *Западнє*—*западнянський* (Харк.), *Лубня*—*лубнянський* (Закарп.), *Рівня*—*рівнянський* (Чернів.);

9) з ненаголошеним суфіксом **-щин-а**: *Грабщина*—*грабщанський* (Черніг.), *Максимвщина*—*максимвіщанський* (Сум.);

10) з ненаголошеними суфіксами **-ин, -ин-е**: *Мозульчин*—*мозульчанський* (Сум.), *Крисине*—*крисянський* (Харк.), *Мартусине*—*мартусянський* (Сум.);

11) на **-к-а** з наголосом на основі: *Красічка*—*красичанський*, *Тулушка*—*тулушанський*, *Рудка*—*рудчанський* (Сум.), *Клокічка*—*клокічанський* (Чернів.), *Кімличка*—*кімличанський* (Зап.);

12) з непохідною основою і наголошеним закінченням: *Стіна*—*стінянський* (Він.), *Перга*—*перганський* (Жит.), *Бурті*—*буртянський* (Черк.), *Сахні*—*сахнянський* (Сум.), *Гора*—*горянський* (Чернів.);

13) з непохідною основою і ненаголошеним закінченням: *Озера*—*озерянський* (Сум.), *Красний*—*краснянський* (Харк.), *Мала Цвіля*—*малоцвілянський* (Жит.), *Крива*—*кривлянський* (Закарп.), *Біла*—*білянський* (Чернів.);

14) з непохідною односкладовою основою: *Дич*—*дичанський* (Сум.), *Куль*—*кулянський* (Харк.), *Чоп*—*чоплянський* (Закарп.), *Січ*—*січанський* (Зап.).

Морфеми **-ан-, -ян-, -чан-** майже завжди наголошуються і в словах інших розрядів: а) в топонімах: *Бережани* (Терн.), *Богородчани* (Ів.-Фр.), *Бородянка* (Київ.), *Вовчанськ* (Харк.), *Добрянка* (Черніг.); б) в гідронімах: *Баб'янка* (Катру, 155), *Бердянка* (Катру, 156), *Варенжанка* (Катру, 159), *Деремезянка* (Катру, 163), *Могилянка* (Катру, 170); в) в назвах жителів: *сумчани*, *кияни*, *львів'яни*, *глухівчани*, *полтавчани*; г) у відгідронімічних прикметниках: *Десна*—*деснянський* (Черніг.), *Вовча*—*вовчанський* (Дн.), *Молочна*—*молочанський* (Зап.), *Плотва*—*плотвянський*, *Лісна*—*ліснянський*, *Рудка*—*рудчанський*, *Муха*—*мушанський*, *Дуба*—*дуб'янський*.

Тому прикметники з ненаголошеними твірними суфіксами **-анськ-ий, -янськ-ий, -чанськ-ий** слід вважати відхиленням від літературної норми: *Лучки*—*лучанський* (Закарп.), *Домузла*—*домузлянський* (Херсон.).

ІХ. У відтопонімічних прикметниках із твірним суфіксом **-івськ-ий** наголос може бути на прикметниковому закінченні (*Квасі*—*квасівський*, Закарп.), на твірній основі (*Подільки*—*подільківський*, Сум.), на суфіксові **-івськ-** (*Правдюкі*—*правдюківський*, Сум.).

Суфікс **-івськ-** наголошується тоді, коли прикметники утворюються від топонімів:

1) на **-к-и** з наголошеним закінченням: *Сліпченкі*—*сліпченківський*, *Брускі*—*брусківський* (Сум.), *Ходакі*—*ходаківський* (Жит.), *Пайкі*—*пайківський* (Черк.), *Панюкі*—*панюківський*, *Шпиткі*—*шпитківський* (Чернів.), *Березкі*—*березківський* (Мик.), *Копанкі*—*копанківський* (Кір.);

2) на **-ці** з наголошеним закінченням: *Мартинці*—*мартинцівський*, *Карпці*—*карпцівський* (Сум.), *Киселиці*—*киселицівський* (Чернів.);

3) на **-ар-і** з наголошеним закінченням: *Комарі*—*комарівський* (Харк.), *Пекарі*—*пекарівський*, *Гончарі*—*гончарівський* (Сум.);

4) на **-ан-и** з наголошеним закінченням: *Білани*—*біланівський*, *Кохані*—*коханівський* (Сум.), *Вінницькі Івані*—*вінницько-іванівський* (Харк.);

5) на **-н-и, -н-е, -н-і** після приголосного з наголосом на закінченні: *Васюхні*—*васюхнівський*, *Сінне*—*сіннівський* (Сум.), *Сахні*—*сахнівський* (Жит.), *Стебні*—*стебнівський* (Чернів.);

6) на **-аш-і** з наголошеним закінченням: *Бараші*—*барашівський* (Жит.), *Петраші*—*петрашівський* (Чернів.);

7) з непохідною основою в формі множини з наголошеним закінченням: *Чечулі*—

чечулівський (Чернів.), Голуби—голубівський, Лебеді—лебедівський, Коти—котівський (Сум.), Лазі—лазівський (Закарп.), Борці—борцівський (Терн.);

8) різної структури з наголошеним закінченням: Мареничі—мареничівський, Сергії—сергіївський, Хорові—хоровівський (Чернів.), Маршалі—маршалівський (Сум.), Малі Совні—малосовнівський (Ров.), Немудруї—немудруївський (Сум.), Дергачі—дергачівський (Харк.)

Пор. наголос у відгідронімічних прикметниках на **-овськ-ий, -івськ-ий**: Дніпро—дніпровський, Буки—буківський, Бодакві—бодаквівський, Бики—биківський, Чижки—чижківський.

У зв'язку з цим наголошення типу Бойки—бойківський (Сум.) треба вважати відхиленням від літературної норми.

У великій групі прикметників, утворених за допомогою складного суфікса **-івськ-** від двоскладових топонімів з наголошеним закінченням, наголос може переходити на родові закінчення. Берки—берківський, Маськи—маськівський, Коржі—коржівський, Вирі—вирівський, Раки—раківський (Сум.), Лані—ланівський (Ів. Фр.). При наявності варіантних форм перевагу слід віддавати прикметникам із наголошеним суфіксом **-івськ-і**: Терні—тернівський, пор. тернівський (Сум.).

Твірний суфікс **-івськ-ий** не наголошується тоді, коли прикметники утворюються від топонімів:

1) на **-к-и** з наголосом на основі: Полошки—полошківський, Обложки—обложківський (Сум.), Семіполки—семіполківський, Літки—літківський (Київ.), Рудки—рудківський (Льв.), Малі Бучки—малобучківський (Харк.), Новоселки—новоселківський (Жит.), Піски—пісківський (Мик.), Ключки—ключківський (Закарп.);

2) на **-л-е** з наголосом на основі: Горіле—горілівський (Сум.), Веселе—веселівський (Зап., Харк.);

3) на **-к-а, -к-ий, -к-е** з наголосом на основі: Високе—високівський (Черніг.), Малі Віска—маловісківський, Велика Віска—великовісківський (Кір.), Панка—панківський, Дімка—дімківський, Купка—купківський (Чернів.), Плоский—плосківський (Закарп.);

4) на **-ок, -ик** з наголосом на основі: Червоний Ранок—червоноранківський, Хрещатик—хрещатівський (Сум.), Андроник—андронівський (Черніг.);

5) на **-ан-и, -ен-и** з наголошеною основою: Лимани—лиманівський (Мик.), Мистичені—мистиченівський (Чернів.);

6) з непохідною основою: Чорні Лози—чорнолозівський (Сум.), Зелений Гай—зеленогаївський (Сум., Мик.), Пологи—пологівський (Зап.);

7) на **-ай** з наголошеною основою: Плай—плаївський (Чернів.), Воропай—воропайвський (Сум.);

8) на **-ія** з наголошеною основою: Коровія—коровіївський, Молодія—молодіївський (Чернів.);

9) на **-ич-і** з наголошеною основою: Осьмигівичі—осьмигівичівський (Вол.), Підзахаричі—підзахаричівський (Чернів.);

10) різної структури з наголошеною основою: Підзамча—підзамчівський (Ров.), Любіме—любівський (Сум.), Кічера—кічерівський (Чернів.), Мінти—мінтівський (Чернів.).

Пор. наголос у прикметниках, утворених від гідронімів з наголошеною основою: Стовбихва—стовбихівський, Сірогози—сірогозівський.

У прикметниках від топонімів з ненаголошеним закінченням (з наголошеною основою) під впливом форм типу Стрілки—стрілківський, Реві—ревівський (Сум.) наголос нерідко переходить на твірний суфікс **-івськ-**: Сераховичі—сераховичівський (пор. варіант сераховицький — Вол.), Семереньки—семереньківський (пор. варіант семереньський — Сум.), Озютичі—озютичівський (пор. варіант озютицький — Вол.), Довгеньке—довгеньківський (Харк.), Рокитне—рокитнівський (Ров.), Черевки—черевківський (Київ.), Атюша—атюшівський (Київ.), Розсоші—розсошівський (Сум.), Паланок—паланківський

(Закарп.), *Плоска—поскiвський* (Чернів.).

Отже, наголос відтопонімічних прикметників у сучасній українській мові має струнку систему, на основі якої можна сформулювати відповідні правила наголошення, їх необхідно широко популяризувати серед мовців, бо правильний наголос відтопонімічних прикметників є важливою ділянкою культури усного мовлення.

Список скорочень

Він. — Вінницька область, Вол. — Волинська область, Врш. — Ворошиловградська область, Глух. — Глухівський район, Дн. — Дніпропетровська область, Дон. — Донецька область, Жит. — Житомирська область, Закарп. — Закарпатська область, Зап. — Запорізька область, Ів.-Фр. — Івано-Франківська область, Катру — Каталог річок України (К., 1957), Київ. — Київська область, Кірог. — Кіровоградська область, Крим. — Кримська область, Луг. — Луганська область, Льв. — Львівська область, Мик. — Миколаївська область. Недр. — Недригайлівський район, Одес. — Одеська область, Полт. — Полтавська область, Ров. — Ровенська область, Сум. — Сумська область, Терн. — Тернопільська область, Харк. — Харківська область, Херсон. — Херсонська область, Хмельн. — Хмельницька область, Черк. — Черкаська область, Чернів. — Чернівецька область, Черніг. — Чернігівська область.